

Lennart Lynge Andersen
Palle Bo Madsen
Jørgen Nørgaard
Aftaler og mellemænd
3. udgave/1. oplag
© GadJura A/S, København 1997

ISBN 87-607-0362-8

Omslag/Grafisk tilrettelæggelse ved Axel Surland
Sat og trykt hos Narayana Press, Gylling

Mekanisk, fotografisk eller anden gengivelse
af denne bog eller dele af den er ikke tilladt
ifølge gældende dansk lov om ophavsret.
Alle rettigheder forbeholdes.

FORORD TIL 3. UDG.

Tredje udgave af bogen er først og fremmest en ajourføring af den tidligere udgave. Siden 2. udgaven i 1991 er der imidlertid fremkommet en del nyt materiale i form af direktiver, lovgivning, retspraksis og litteratur, som har nødvendiggjort dels en omskrivning af visse afsnit i bogen og dels tilføjelse af enkelte nye afsnit.

Højesteretsdommer Jørgen Nørgaard har ikke længere kunnet afse tid til at medvirke ved nye udgaver af bogen og har derfor ønsket at udtræde af forfatterkollegiet fra og med den kommende 4. udg. I nærværende 3. udgave er revisionen af de dele af bogen, som Jørgen Nørgaard tidligere har skrevet, af samme grund blevet foretaget af de øvrige forfattere, således at Lennart Lynge Andersen ud over kapitlerne 3-5 samt kapitel 1, afsnit 5, tillige har revideret kapitel 1, afsnit 1-3, og Palle Bo Madsen ud over kapitel 6 og kapitel 1, afsnit 4, tillige har revideret kapitel 2. Jørgen Nørgaard har gennemset og kommenteret manuskriptet, men ændringer i forhold til 2. udgaven står for de øvrige forfatteres regning.

Materiale fremkommet efter den 1. april 1997 har kun undtagelsesvis kunnet medtages.

April 1997

Lennart Lynge Andersen, Palle Bo Madsen og Jørgen Nørgaard

INDHOLD

Kapitel 1. Indgåelse af aftaler

1. Indledning	15
1.1. Kontrakten som historisk faktum	15
1.2. Aftalers funktion	17
1.3. Aftalefrihed	18
1.4. Begrænsninger i aftalefriheden	19
1.4.1. Mellem aftalens parter	19
1.4.2. Over for tredjemand	24
1.5. Standardkontrakter	24
1.6. Kollektive aftaler	27
2. Regler om aftalers indgåelse	29
2.1. Indledning	29
2.2. Aftaleloven	29
2.2.1. Indledning	29
2.2.2. Tilbud	33
2.2.2.1. Hvad er et tilbud?	33
2.2.2.2. Løfteprincippet	35
2.2.2.3. Tilbagekaldelse af løfter	37
2.2.2.4. Afslag på tilbud	44
2.2.2.5. Udpegelse af medkontrahenten	45
2.2.3. Tilbud eller opfordring til at gøre tilbud?	49
2.2.3.1. Indledning	49
2.2.3.2. Aftalelovens § 9	49
2.2.3.3. Udstilling af prismærkede varer	51
2.2.3.4. Annoncer, prislister, kataloger m.v.	52
2.2.3.5. Auktion m.v.	53
2.2.3.6. Licitation	53
2.2.4. Accept	55
2.2.4.1. Tilbudsgiveren fastsætter selv acceptfristen	
– aftalelovens § 2	55
2.2.4.2. Acceptfristen ifølge aftalelovens § 3 – den legale acceptfrist	59
2.2.4.3. Forsinket accept	62
2.2.4.4. Uoverensstemmende accept	66
2.2.4.5. Aftalelovens § 8 – afkald på accept	76

2.2.4.6. Er der løfter, som ikke kræver accept?	77
2.2.5. Fastlæggelse af det materiale, som udgør aftalens indhold – vedtagelse af standardvilkår	78
2.3. Indgåelse af aftale med anvendelse af andre fremgangs- måder	85
2.3.1. Aftaler mellem nærværende personer	86
2.3.2. Aftalt skriftform	87
2.3.3. Option	90
2.3.4. Successiv indgåelse af aftaler	91
2.3.5. Kontraktsindgåelse ved passivitet – og stiltiende aftaler	94
2.3.6. Kvasidispositioner	103
2.4. Erstatning, hvis en aftale ikke kommer i stand?	104
3. Forbrugerftaler om løsøre og fast ejendom	106
3.1. Indledning	106
3.2. Begrebet »forbrugerftale«	107
3.3. Forbud mod uanmodet henvendelse m.v. – lovens kap. 2	109
3.4. Fortrydelsesret ved aftaler indgået uden for den erhvervs- drivendes faste forretningssted – lovens kap. 3	112
3.5. Fortrydelsesret ved fjernsalg – lovens kap. 4	114
3.6. Forsikringsaftaler	115
3.7. Lovregler og andre regler vedrørende udøvelse af fortrydelses- retten ifølge lovens kap. 3 og kap. 4	115
3.7.1. Oplysning om fortrydelsesretten	115
3.7.2. Frister for fortrydelsesretten	117
3.7.3. Fremgangsmåden ved udøvelse af fortrydelsesretten	118
3.7.4. Aftalens afvikling i tilfælde af udøvet fortrydelsesret	119
3.8. Ret til opsigelse af aftaler om løbende tjenesteydelser m.v. – lovens kap. 5	121
3.9. Tilbageetrædelsesret ved erhvervelse af fast ejendom	124
3.9.1. Lovens anvendelsesområde	124
3.9.2. Tilbagetræden inden sælgers accept	125
3.9.3. Fortrydelsesrettens indøvelse	126
3.9.3.1. Skriftlig underretning til sælger eller sælgers repræsentant	126
3.9.3.2. Godtgørelse til sælgeren	126
3.9.3.3. Betingelser i øvrigt	127
3.9.4. Fortrydelsesret ved aftaler om køb eller opførelse af hele bygninger	127

4. Aftaler med det offentlige – aftaleindgåelse som alternativ til forvaltningsakt	128
4.1. Indledende om forvaltningsakt og forvaltningskontrakt – et offentligt og privatretligt grænseland	128
4.2. Aftalefriheden i relation til forvaltningskontrakter	129
4.3. Indgåelsesproblemet – frivillighed og tvang	132
4.4. Aftalekontrol og ugyldighed af forvaltningskontrakter	133
4.5. Efterfølgende kontraktregulering – aftalepart og myndighed	134
4.6. Staten som aftalepart og lovgiver	137
5. Tredjemandsaftaler	138
5.1. Indledning	138
5.2. Nærmere om tredjemandsaftaler	139
5.3. Egentlige tredjemandsaftaler – uegentlige tredjemandsaftaler	140
5.4. Genkaldelige tredjemandsaftaler – uigenkaldelige tredjemandsaftaler	143
5.5. Udvidelse af området for tredjemandsaftaler?	144

Kapitel 2. Løfters ugyldighed

1. Indledning	145
1.1. Begrebet ugyldighed	145
1.2. Ugyldighedsreglernes udvikling. – Ratihabition. – Reklamation	151
1.3. Stærke og svage ugyldighedsgrunde	156
1.3.1. Indledning	156
1.3.2. Særligt om de svage ugyldighedsgrunde	158
1.4. Retsvirkninger af ugyldighed	160
1.4.1. Mellem parterne	160
1.4.2. Over for tredjemand	163
1.4.2.1. Løftgiverens stilling over for løftemodtagerens kreditorer (og arvinger)	163
1.4.2.2. Løftgiverens stilling over for løftemodtagerens aftaleerhververe	166
1.4.2.3. Reglen i aftalelovens § 34 om pro forma	166
2. Falsk, forfalskning og manglende fuldmagt	168
3. Inhabilitet	170
3.1. Umyndighed og værgemål	170
3.1.1. Hovedreglen om ugyldighed	172
3.1.2. Undtagelser fra hovedreglen om ugyldighed	174
3.1.3. Ugyldighedens retsvirkninger	177

Indhold

3.2. Samværgemål	180
3.3. Manglende evne til at handle fornuftsmæssigt	180
4. Tvang	182
4.1. Voldelig kompulsiv tvang – aftalelovens § 28	182
4.2. Anden kompulsiv tvang – aftalelovens § 29	183
5. Svig	187
6. Udnyttelse	195
7. Erklæringsfejl og forvanskning	199
7.1. Erklæringsfejl m.v. – aftalelovens § 32, stk. 1.	199
7.1.1. Indledning – erklæringsfejl ctr. motivvildfarelse	199
7.1.2. Hvilke situationer er omfattet af aftalelovens § 32, stk. 1?	201
7.1.3. Særligt om motivvildfarelser i relation til aftalelovens § 32, stk. 1	203
7.1.4. Aftalelovens § 32, stk. 1's betydning for fortolkning af aftaler	204
7.1.5. Ond tro hos viljeserklæringens adressat	205
7.1.6. Er erklæringsgiveren bundet ved det, han ville udtrykke?	205
7.1.7. Kan adressaten kræve erstatning?	206
7.1.8. Delvis ugyldighed/uvirksomhed	207
7.2. Forvanskning – aftalelovens § 32, stk. 2	208
8. Generalklausulen i aftalelovens § 33 om almindelig hæderlighed.	
– Indledning om urigtige forudsætninger	210
8.1. Aftalelovens § 33	210
8.2. Urigtige forudsætninger – indledningsvis. Vildfarelselæren	215
9. Forudsætningslæren	220
9.1. Indledning	220
9.2. Forudsætningslærens udvikling	223
9.3. Vurdering af forudsætningslæren	226
9.4. Forudsætningslærens anvendelse i retspraksis	228
10. Generalklausulen i aftalelovens § 36. – Samspillet mellem offentligretlige og civilretlige regler	231
10.1. Aftalelovens § 36	231
10.1.1. Indførelsen af § 36 – og senere ændring	231

Indhold

10.1.2. Hensigten med og området for § 36	235
10.1.3. Hvad ligger der i § 36's ord?	242
10.1.3.1. Hvad ligger der i ordene »urimeligt eller i strid med redelig handlemåde«?	242
10.1.3.2. Hvad ligger der i ordene »kan ændres eller tilsidesættes helt eller delvis«?	246
10.1.3.3. Hvad ligger der i ordet »aftale«?	
– Forholdet til vedtagelse og fortolkning	250
10.1.4. Særligt om forholdet mellem § 36 og læren om bristende forudsætninger	253
10.1.5. Anvendelse af § 36 på andet end aftaler og aftalevilkår	255
10.1.6. Særlige regler om forbrugeraftaler	255
10.2. Offentlig kontrol med aftalevilkår og kontraheringsmetoder	259
10.3. Samspillet mellem offentligretlige og civilretlige regler	262
11. Aftaler i strid med lov eller ærbarhed	263
11.1. Aftaler i strid med lovgivning (eller andre retsregler)	263
11.2. Aftaler i strid med ærbarhed	266
12. Aftaler i strid med tidligere aftaler m.v.	266

Kapitel 3. Mellemandsretten

1. Aftaler og mellemmænd	268
2. Hovedspørgsmål inden for mellemandsretten	270
2.1. Aktørerne	270
2.2. Det ydre forhold ctr. det indre forhold	272
2.3. Mellemandens vederlag	274
2.4. Nærmere afgrænsning af mellemandsretten	275
2.5. Lovgivningen på området	276
3. Plan for fremstillingen	277

Kapitel 4. Fuldmagt

1. Indledning. Terminologi	278
1.1. Om fuldmagt	278
1.2. Parterne. Terminologi	279
1.3. Præsentation af aftalelovens kapitel II	281
1.4. Plan for fremstillingen	282

2. Forholdet mellem hovedmanden og tredjemand	282
2.1. Stiftelse af fuldmagt	283
2.1.1. Fuldmagt uden særlig tilværelse	283
2.1.2. Fuldmagt med særlig tilværelse	284
2.1.2.1. Fuldmagt stiftet ved erklæring til tredjemand ..	284
2.1.2.2. Stillingsfuldmagt	285
2.1.2.3. Fuldmagt på andet grundlag	286
2.2. Fuldmagtens grænser	297
2.2.1. Indledende bemærkninger. Fuldmagt – bemyndigelse ..	297
2.2.2. Nærmere om fuldmagtens grænser	299
2.2.3. Hovedmandens bundethed på andet grundlag	306
2.3. Fuldmagtens ophør. Ugyldighed	306
2.3.1. Tilbagekaldelse af fuldmagten	307
2.3.2. Hovedmandens død, umyndiggørelse og konkurs	308
2.3.3. Fuldmagtens ugyldighed	309
3. Forholdet mellem hovedmanden og fuldmægtigen (Det indre forhold)	309
4. Forholdet fuldmægtigen – tredjemand	310
4.1. Indledende bemærkninger	310
4.2. Aftalelovens § 25	311
4.3. § 25 rejser særlige spørgsmål ved stillingsfuldmagt	314
4.4. Forholdet til Danske Lov 3-19-2	315

Kapitel 5. Andre mellemmand

1. Indledning	316
2. Handelsagenter	317
2.1. Hvad er en handelsagent?	317
2.2. Handelsagentens funktion	319
2.3. Handelsagentens fuldmagt	320
2.4. Forholdet mellem handelsagenten og agenturgiveren (Det indre forhold)	321
2.4.1. Loyalitetspligt	321
2.4.2. Regler om provision	322
2.4.3. Agenturaftalens ophør	323
2.4.4. Konkurrenceklausuler	324
2.4.5. Lovens fravigelighed	324
2.4.6. International-privatretlige regler om agentforhold. International præceptivitet.	325
2.5. Forholdet mellem handelsagenten – tredjemand	328

3. Handelsrejsende	328
4. Eneforhandlere	329
5. Kommissionærer	331
5.1. Om kommission	331
5.2. Det ydre forhold (Kommissionslovens §§ 53-64)	332
5.3. Det indre forhold (§§ 4-52)	333
6. Mæglere m.v.	335
7. Ejendomsformidlere	336
8. Bude	339
9. Stråmænd	340
9.1. Pantebrevsstråmanden	341
9.2. Selskabsstråmanden	342

Kapitel 6. Aftalers retsvirkninger. Fortolkning og udfyldning

1. Fortolkning og udfyldning	344
1.1. Indledning	344
1.2. Fortolkningsreglerne er også udfyldningsregler	346
1.3. Fortolknings- og udfyldningsreglerne som legale formodnings- regler	347
1.4. Nærmere om formodnings- og bevissikringsreglernes betydning for retsvirkningsfastlæggelsen	350
2. Relevante fortolkningsdata	356
2.1. Parternes fælles opfattelse	356
2.2. Fortolkningsdata	357
2.3. Forholdet til fortolkningens »hjælperegler«	367
3. Fortolkningsregler	367
3.1. Minimumsreglen	367
3.2. Uklarhedsreglen	369
3.2.1. Den almindelige uklarhedsregel	369
3.2.2. Uklarhedsregel eller billighedsfortolkning	372
3.2.3. Uklarhed i forbrugeraftaler	374
3.3. Prioritetsregler (vilkårenes rangfølge)	376
3.4. Gyldighedsreglen	377

Indhold

4. Rimelighedsfortolkning	378
4.1. Fortolkningens dilemma	378
4.2. Forholdet mellem fortolkning og ugyldighed	379
4.3. Grænser for rimelighedsfortolkningen	384
5. Fortolkningsstandarder	386
5.1. Indledning	386
5.2. Aftaletypen	386
5.3. Aftalens karakter	390
5.4. Aftalens form og tilblivelsesmåde	390
5.5. Parternes kommercielle status	392
5.6. Aftaler med det offentlige	394
5.7. Pragmatiske rets- og samfundshensyn (i øvrigt)	397
6. Forudsætningssynspunkter	400
7. Offentligretlige normers betydning for aftalens civilretlige virkninger	403
8. Loyalitetskravet	405
8.1. Indkredsning af loyalitetskravet	405
8.2. Loyalitetskrav på forhandlingsstadiet og efter forgæves kontraktsforhandlinger	406
8.3. Loyalitetskrav i kontraktsforløbet – Vilårsændringer – Retsmisbrug	407
8.4. Kontrakts- og konkurrenceloyalitet	413
9. Udfyldning	414
9.1. Indledning	414
9.2. Deklaratoriske lovbestemmelser	415
9.3. Sædvane og kutyme	416
9.4. Retspraksis og forholdets natur	421
Forkortelser	423
Litteratur	424
Domsregister	427
Stikordsregister	442

KAPITEL 1

INDGÅELSE AF AFTALER

Litteratur: *Axel Adlercreutz*: Avtalsrätt I (10. uppl. 1995); *Mads Henry Andenæs*: Kontraktsvilkår (1989); *Mads Bryde Andersen*: Praktisk aftaleret (1995); *Lennart Lyng Andersen* og *Jørgen Nørgaard*: Aftaleloven med kommentarer (2. udg. 1993); *Carl Jacob Arnholm*: Lærebok i avtalerett (4. oppl. 1978); *Ulf Bernitz*: Standardavtalsrätt (6. uppl. 1993); *Bernhard Gomard*: Introduktion til Obligationsretten (1979); *Bernhard Gomard*: Almindelig kontraktsret (2. udg. 1996); *Kurt Grönfors*: Avtalslagen (3. uppl. 1995); *Kurt Grönfors*: Avtalsgrundande rättsfakta (1993); *Jan Hellner*: Kommerciell Avtalsrätt (4. uppl. 1993); *Jo Hov*: Avtaleret (3. oppl. 1993); *Kristian Huser*: Aftaletolkning (1983); *Valdemar Hvidt*: Lov om Aftaler (1924); *Torgny Håstad*: Reformering af de nordiske aftalelove? (Det 32. nordiske Juristmøde I, 1990, s. 247-283); *Stig Jørgensen*: Kontraktsret I (1971); *Hjalmar Karlgren*: Avtalsrättsliga Spörsmål (2. uppl. 1954); *Kai Krüger*: Norsk Kontraktsrett (1989); *Ole Lando*: Udenrigshandelens kontrakter (4. udg. 1991); *Palle Bo Madsen*: Aftalefunktioner (1983); *Palle Bo Madsen* og *Anne-Dorte Bruun Nielsen*: Dansk Forbrugerret (1986); *Jan Ramberg*: Allmän avtalsrätt (4. uppl. 1995); *Frederik Stang*: Innledning til Formueretten (3. utg. 1935); *Lars Erik Taxell*: Aftal och rättsskydd (1972); *Lars Erik Taxell*: Avtalsrättens normer (1987); Udkast til Lov om Aftaler og andre Retshandler paa Formuerettens Omraade med tilhørende Bemærkninger (1914); *Henry Ussing*: Aftaler på Formuerettens Omraade (3. udg. 1950); *Lennart Vahlén*: Aftal och tolkning (1960); *Thomas Wilhelmsen*: Standardaftal (1984); *Geir Woxholth*: Avtaleindgåelse i og udenfor aftaleloven (1995).

1. Indledning

1.1. Kontrakten som historisk faktum

I et primitivt og statisk samfund med fikserede økonomiske og sociale positioner er der ikke noget stort behov for kontraktskonstruktionen. Omsætteligheden er i det væsentlige begrænset til byttetransaktioner, d.v.s. til en umiddelbar udveksling af ydelser, som ikke giver anledning til fremtidige virkninger parterne imellem. Aftalen/kontrakten skabes og udtømmes sine virkninger i og med *udvekslingen*, som ofte skal foregå under iagttagelse af bestemte former – fremsigelse af bestemte ord, håndslag, overgivelse af symboler m.v.

Med ændrede samfundsforhold, herunder kontakt med andre grupper, skabes et øget behov for handel. I de første faser kan problemerne klares ved, at en part følger med sine varer, som derefter på et fremmed sted udveksles med en anden parts varer – men jo mere samfundet udvikles, jo

GADJURA

9 788760 703621

ISBN 87-607-0362-8